

Status	Datum vergadering Gedeputeerde Staten	Eindtermijn
Openbaar	7 november 2025	n.v.t.

Onderwerp

Ondersteuning open brief ruimtevaartsector november 2025

Advies

1. In te stemmen met het steunen van de open brief die de ruimtevaartsector, vertegenwoordigd door en verzonden vanuit de door PZH medegefinancierde brancheorganisatie SpaceNed, richt aan het kabinet en de Tweede Kamer.
2. Toestemming te verlenen aan de commissaris van de Koning om het steunen van de open brief van SpaceNed op te dragen aan gedeputeerde Stolk.
3. De steun aan de open brief van SpaceNed te laten blijken door onderaan de brief de naam van gedeputeerde Stolk te laten vermelden (p. 2), en het provinciale logo toe te laten voegen aan de lijst met decentrale overheden (p. 5), zoals in Bijlage 1 wordt voorgesteld.
4. De steun aan de open brief van SpaceNed uiterlijk vrijdag 7 november 2025 ambtelijk kenbaar te laten maken aan SpaceNed, opdat de open brief tijdig kan worden gedeeld voor reeds in november geplande overleggen met minister Karremans van Economische Zaken, de Tweede Kamercommissie voor Economische Zaken, en andere relevante gremia.
5. Vast te stellen de GS-brief aan Provinciale Staten, en te besluiten deze na publicatie van de open brief van SpaceNed te verzenden waarbij de open brief als bijlage wordt toegevoegd.
6. Vast te stellen de publiekssamenvatting over Ondersteuning open brief ruimtevaartsector november 2025.

N.B. Op grond van artikel 2, lid 2, onder c van de Beleidsregel actieve openbaarmaking Zuid-Holland 2023 worden Bijlagen 1 en 3 niet actief openbaar gemaakt totdat de betreffende brief is verzonden aan de geadresseerde en gelijktijdig daaraan is gepubliceerd.

Besluit GS

Vastgesteld conform advies.

Bijlagen

1. Open brief SpaceNed (inhoudelijk definitief; opmaak en logo's worden nog aangevuld)
2. Machtiging cdK ogv art 59a
3. GS-brief aan PS

1 Toelichting voor het College

De ruimtevaartsector is één van de belangrijke hightech-sectoren van Nederland, en in bijzonder voor Zuid-Holland waar 80% van de Nederlandse ruimtevaartactiviteiten plaatsvindt. Onze regio huisvest het grootste ruimtevaartcentrum van Europa, ESA ESTEC, op NL Space Campus in Noordwijk (> 4.000 kennisintensieve fte, exclusief banen bij de van ESTEC afhankelijke en eveneens in Zuid-Holland gevestigde onderzoeksinstituten en bedrijven).

Binnen de ruimtevaartsector is de zogeheten nationale inschrijving op de driejarige begroting van de Europese Ruimtevaartorganisatie ESA het belangrijkste instrument. De financiële bijdragen vanuit de lidstaten vloeien via contracten vanuit ESA terug naar de eigen nationale industrie en kennisinstellingen (het zgn. *geo-return*-beleid). Van de 23 ESA-lidstaten behoort Nederland als een van de weinigen ieder jaar opnieuw tot de netto-ontvangers van dit beleid. De Nederlandse ruimtevaartsector ontvangt ieder jaar meer euro's aan ESA-orders dan het Rijk in ESA-verband inschrijft, waarmee Nederland in tegenstelling tot vergelijkbare lidstaten structureel een netto-ontvanger is. Ondanks deze vooraanstaande positie hebben opeenvolgende kabinetten beneden de ESA-norm en het lidstaat-gemiddelde ingeschreven. Hoewel ESA ESTEC en bestaande contracten tot dusver buiten schot bleven, heeft deze onder-inschrijving tot dusver regelmatig de Europese verdeling van nieuwe projecten, faciliteiten en orders beïnvloed ten nadele van Nederland, en daarmee Zuid-Holland.

Op 10 oktober heeft minister Karremans, verantwoordelijk minister voor de ESA-inschrijving, per Kamerbrief de kabinetsinzet voor de ESA Ministeriële Conferentie bekendgemaakt. Deze Conferentie vindt op 26 tot en met 27 november 2025 in Bremen plaats en bepaalt de driejarige begroting 2026-2028. Waar vrijwel alle 23 lidstaten in lijken te zetten op een hogere ESA-begroting, zet het kabinet in op een feitelijke bezuiniging op de Nederlandse inschrijving ten opzichte van de begroting 2022-2025. Daarmee dreigt Nederland door een politieke ondergrens te zakken: die van bevoorrechte netto-ontvanger naar structurele freerider of zelfs wanbetaler.

Als deze bezuiniging doorgang vindt zal dit directe negatieve impact op voor de Zuid-Hollandse kennis-economie. Gehele afdelingen en onderzoeksfaciliteiten die nu bij ESA ESTEC in Noordwijk huisvesten staan onder druk om te worden verspreid over andere lidstaten. De groeiende ruimtevaartbedrijven in Noordwijk en Delft kunnen bestaande en aanstaande contracten verliezen, leidend tot financiële moeilijkheden op korte termijn. Wereldwijd toonaangevende onderzoekers en projecten bij de onderzoeksinstituten TNO en SRON, evenals bij de universiteiten van Leiden en Delft dreigen naar het buitenland te vertrekken. Ook de kansen voor jong talent in het ruimtevaartonderwijs op mbo-, hbo- en wo-niveau, deels vanuit de sector bekostigd en gefaciliteerd, zullen mogelijk verslechteren. Zonder al deze ruimtevaartactiviteiten verliezen NL Space Campus en TU Delft Campus voor hen cruciale bewoners en programmering. Daarmee komt mogelijk de provinciale campusontwikkeling in gevaar, wat gevolgen zou hebben voor de lopende door PZH gesubsidieerde nieuwbouw- en innovatieprojecten, als ook het bredere Zuid-Hollands vestigingsklimaat voor innovatieve bedrijvigheid, onderzoek en onderwijs.

Brancheorganisatie SpaceNed vraagt daarom alle triple-helix partners om haar open brief aan kabinet en Kamer te steunen. De centrale oproep hierin is de heroverweging van de bezuiniging op de ESA-inschrijving. Deze oproep ligt in de lijn van de eerdere door GS gepleegde inzet ten aanzien van de

ruimtevaartsector, als ook in de lijn van het coalitieakkoord (zie 'Voorafgaande besluitvorming'). De oproep is in Bijlage 1 geel gearceerd.

Belang ruimtevaartsector voor Zuid-Holland

Zuid-Holland kent wereldwijd onderscheidende kennis en kunde op het gebied van ruimtetoepassingen voor de agrarische-, energie- en transportsectoren; defensie en veiligheid; en waterbeheer, milieu en klimaat. Vanwege het toenemende nationale en Europese belang van ruimtetechnologie, in belangrijke mate ingegeven door geopolitieke ontwikkelingen enerzijds en de digitale en groene transitie anderzijds, schalen het Rijk, ESA, en de Europese Commissie de ruimtevaartambities op.

Hier heeft de Zuid-Hollandse samenleving en economie direct profijt van, onder meer zichtbaar door een toename van het aantal studenten (mbo, hbo en wo), startups en scaleups over de afgelopen jaren. Uit onderzoek in opdracht van Rijksuitvoeringsorganisatie Netherlands Space Office blijkt bovendien dat iedere door het Rijk ingeschreven euro zich in zevenvoud terugbetaalt in toegevoegde maatschappelijke en economische meerwaarde.

Om deze reden heeft GS in de afgelopen collegeperiodes zich stevast een nauwe partner van de ruimtevaartsector getoond, zoals ook breed door de sector, het Rijk, en Zuid-Hollandse gemeenten wordt erkend. Dat creëert de verwachting dat PZH ook deze open brief steunt als een van de belangrijkste partners die de oproep kracht bij zetten.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag excl. BTW	: € 0,00
Programma	: Ambitie 4 - Concurrerend Zuid-Holland
Financiële risico's	: Er zijn geen financiële risico's.

In de brief worden er geen financiële claims gedaan die PZH of andere decentrale overheden kunnen betreffen. De ESA-inschrijving is exclusief een Rijksaangelegenheid. ESA is ook geen EU-organisatie.

Daarentegen wordt er wel verwezen naar de mogelijke gevolgen van een te lage nationale ESA-inschrijving voor verschillende lopende, door PZH gesubsidieerde innovatie(infrastructuur)projecten in relatie tot ruimtetechnologie. Dit treft hoofdzakelijk de NL Space Campus in Noordwijk en de TU Delft Campus. Het totale subsidiebedrag van voor PZH relevante recente en lopende projecten, bijvoorbeeld via de regelingen Kansen voor West III en Regionale Netwerken voor Innovatie Zuid-Holland (RNIZ), waarvan een deel in cofinanciering met Zuid-Hollandse gemeenten, het Rijk en vanuit EFRO-middelen, wordt geschat op een ordegrrootte van € 10-20 mln.

Recente investeringen binnen het Zuid-Hollandse ecosysteem vanuit ESA zelf, de Europese Commissie, het nationale ruimtevaartbudget onder EZ, projecten onder vakdepartementen Defensie en IenW, en de sector bedragen tezamen een veelvoud van deze schatting.

Juridisch kader

Het besluit de open brief van SpaceNed te steunen heeft geen juridische gevolgen voor de provincie. Er is ook geen sprake van een overeenkomst, convenant of andersoortige verbintenis, en de oproep

in de open brief is in lijn met eerder door GS geuite boodschappen (zie “Voorafgaande besluitvorming”).

Omdat SpaceNed eigenaar en afzender van de open brief is, wordt voorgesteld geen gebruik te maken van (digitale) ondertekening.

Omdat het college van Gedeputeerde Staten als bestuursorgaan de brief steunt is de cdK op grond van artikel 59a Provinciewet bevoegd om, na toestemming van het college, het steunen van de brief op te dragen aan gedeputeerde Stolk. Aan GS en de cdK wordt voorgesteld deze machtiging tot ondertekening te verlenen, omdat op 7 november 2025 de brief wordt afgerond en gereedgemaakt voor verzending door SpaceNed. Gedeputeerde Stolk is, gezien zijn nauwe betrokkenheid bij de ruimtevaartsector, door deze sector gevraagd zijn naam aan deze brief te verbinden.

Na publicatie van de open brief kunnen Bijlagen 1 en 3 actief openbaar worden gemaakt en de GS-brief aan PS worden verzonden. Bijlage 1 betreft een inhoudelijk definitieve versie, in de opmaak en de logo's van extra organisaties kunnen nog kleine wijzigingen worden aangebracht.

2 Voorafgaande besluitvorming

PZH is medefinancier van brancheorganisatie SpaceNed. Hoewel PZH als organisatie zelf geen lid is van deze vereniging, is er in de afgelopen tien jaar een nauwe samenwerking tussen beide organisaties om de ruimtevaartsector te positioneren en de toegevoegde waarde van deze sector voor Zuid-Holland te maximaliseren.

GS heeft zich in deze en in vorige collegeperiodes herhaaldelijk hiervoor ingezet, waaronder in het schrijfproces en de lobby rondom de Lage-Termijn Ruimtevaartagenda (gelanceerd 25 januari 2024) en de op deze agenda volgende kabinetsreactie die de basis vormt voor het ruimtevaartbeleid van het Rijk (kamerbrief 21 februari 2025). De nu voorliggende open brief is een vervolg op dit eerdere lobbytraject, waarin PZH zich destijds via gedeputeerde Stolk, toenmalig commissaris van de Koning Jaap Smit en de ambtelijke organisatie een coördinerende en aanjagende rol in heeft gespeeld.

3 Proces

Brancheorganisatie SpaceNed, als eigenaar en afzender van de open brief, vertegenwoordigt een groot aantal leden onder ruimtevaart-gerelateerde bedrijven, onderzoeksinstellingen, en onderwijsinstellingen in Nederland. De logo's van deze leden zijn ter ondersteuning van de brief toegevoegd, zoals in de bijlage te zien is.

Ook VNO-NCW en FME zullen naar verwachting de open brief ondersteunen, inclusief vanuit beide organisaties een bestuurder die de oproep bekrachtigt.

Daarnaast ondersteunen de volgende decentrale overheden en samenwerkingsverbanden de open brief:

- Provincie Flevoland
- Gemeente Den Haag
- Gemeente Delft
- Gemeente Noordwijk
- Gemeente Leiden
- InnovationQuarter

- Regio Holland-Rijnland

Als vaste en significante partner van de ruimtevaartsector, en van SpaceNed en haar leden in bijzonder, is het gepast dat provincie Zuid-Holland als eerste van de decentrale overheden genoemd wordt en dat gedeputeerde Stolk bij naam genoemd wordt als een van de vijf bestuurders die de inhoud van de brief beklemtonen.

Met een GS-brief aan PS wordt PS op de hoogte gesteld van de verzending van de lobby brief. Op een latere datum wordt PS geïnformeerd over de inzet op de ruimtevaartsector. Dit zal tegelijkertijd zijn met de stand van zaken rondom het Gezamenlijk Uitvoeringsprogramma NL Space Campus tussen EZ, PZH, en NSO.

4 Participatie en rolneming

PZH heeft een aanjagende, en op punten coördinerende rol bij het versterken, positioneren en organiseren van de ruimtevaartsector. Dit omdat de Nederlandse ruimtevaartsector overwegend in Zuid-Holland gevestigd is, waarbij meer dan 80% van de activiteiten van de relevante publieke en private partijen in onze regio plaatsvindt.

In de afgelopen ca. tien jaar heeft GS en daarmee PZH zich een proactieve en betrouwbare partner getoond richting de sector, hetgeen ertoe leidt dat PZH vast betrokken is bij de sectorale lobby. De sector hecht er grote waarde aan dat PZH, ook bij monde van gedeputeerde Stolk, de open brief bekrachtigd.

Participatie is niet van toepassing.

5 Communicatiestrategie

De open brief zal vrijdag, uiterlijk aanstaande maandag worden verzonden. Alle organisaties die de open brief ondersteunen worden gevraagd deze brief formeel dan wel informeel te verspreiden via relevante kanalen. Naar verwachting wordt van de provincie een informele verspreiding gevraagd, vanuit de individuele GS-leden en ambtelijk worden gesteld. Er is daarom op dit moment geen PZH communicatiestrategie of eigen persbericht voorzien.

In de week van 17 november 2025 wordt de publicatie van een nieuw onderzoeksrapport over de toegevoegde economische en maatschappelijke waarde van de Nederlandse ruimtevaartsector verwacht. SpaceNed en haar leden zijn voornemens gelijktijdig met deze publicatie (onder meer) een persbericht uit te sturen. PZH is ambtelijk betrokken bij de voorbereidingen, en houdt in afstemming met de woordvoerders en communicatiecollega's een vinger aan de pols of hier indien gepast bij kan worden aangehaakt en/of via de PZH-kanalen over kan worden gecommuniceerd (bv. sociale media).